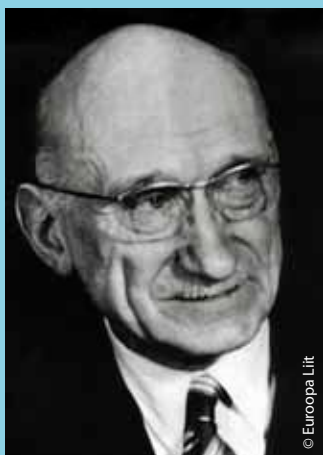

Robert Schuman: Euroopa lõimumisprojekti arhitekt

Robert Schuman 1886 - 1963

Robert Schuman – riigimees ja õigusteadlane ning Prantsusmaa välisminister aastatel 1948–1952 – oli üks Euroopa ühendamise algatajaid.

Schuman sündis Luksemburgis ning teda mõjutas Prantsuse-Saksa piiriala keskkond. Hoolimata Natsi-Saksamaa aegsetest kogemust või võib-olla just nende tõttu mõistis ta, et Euroopa ühendamine saab toimuda ainult juhul, kui saavutatakse püsiv lepitus Saksamaaga. Schuman deporteeriti 1940. aastal Saksamaale, kuid põgenes sealt kaks aastat hiljem ning ühines Prantsuse vastupanuliikumisega. Vaatamata sellele kogemusele ei pidanud ta sõja järel välisministriks saades vimma.

Koos Jean Monnet'ga koostas ta rahvusvaheliselt tuntud Schumani plaani, mis avaldati 9. mail 1950 – päeval, mida nüüd tähistatakse Euroopa Liidu sünnipäevana. Plaanis pakuti välja ühine kontroll sõjatööstuse tähtsaimate toorainete söe ja terase tootmise üle. Lähtuti põhimõttest, et ilma söe- ja terasetootmist kontrollimata ei saa sõda pidada.

Schuman teavitas oma plaanist Saksa kantslerit Adenauerit, kes kohe adus selle tähtsust Euroopa rahule ning nõustus. Varsti pärast seda ühinesid ideega ka Itaalia, Belgia, Luksemburgi ja Madalmaade valitsused. Kuus riiki allkirjastasid Euroopa Söe- ja Teraseühenduse asutamislepingu 1951. aasta aprillis Pariisis. Seega ajendas Euroopat ühendama rahusoo.

Schuman toetas ka Euroopa ühise kaitsepoliitika väljatöötamist ja tegutses aastatel 1958–1960 Euroopa Parlamendi presidendina.

Varased eluaastad

Robert Schumani päritolu on tõeliselt euroopalik: 29. juunil 1886 Luksemburgis sündinud Schumani isa oli prantslane, kes võttis Saksa kodakondsuse pärast seda, kui tema kodupiirkond Saksamaaga liideti, ning tema ema oli luksemburglanna. Schuman ise sündis Saksa kodanikuna. Kui Alsace-Lorraine'i piirkond 1919. aastal pärast Esimest maailmasõda Prantsusmaale tagastati, võttis ta Prantsuse kodakondsuse.

Enne sõda õppis Schuman Bonni, Müncheni, Berliini ja Strasbourgi ülikoolides õigusteadust, majandust, poliitfilosoofiat, teoloogiat ja

statistikat ning sai Strasbourgi Ülikoolist silmapaistvate tulemuste alusel teaduskraadi õiguse alal. Pärast lõpetamist avas ta 1912. aastal Metzis oma advokaadibüroo. Kaks aastat hiljem algas Esimene maailmasõda. Schuman vabastati tervislikel põhjustel sõjaväeteenistusest. Kui sõda lõppes, hakkas ta tegelema poliitikaga ja alustas karjääri avalikus teenistuses, esindades Prantsusmaa parlamendis Moselle'i piirkonda.

Teise maailmasõja puhkedes oli Schuman Prantsusmaa valitsuses abiminister. Sõja ajal hakkas ta aktiivselt osalema

Prantsuse vastupanuliikumises ja ta võeti vangi. Pääsedes napilt Dachau koonduslaagrisse saatmisest, põgenes ta Prantsusmaale vabasse tsooni, kus peitis end seni, kuni natsid sellele alale tungisid. Redus olles trotsis ta kolm aastat sakslasi, samal ajal oli tema eest välja pandud 100 000 riigimarga suurune tasu. Schuman keeldus Prantsuse pagulasvalitsuse juhi de Gaulle'i pakkumisest minna Londonisse, eelistades jääda koos oma kaasmaalastega natside okupeeritud Prantsusmaale.

Pärast sõda naasis Schuman Prantsuse poliitikasse, töötades mitmel kõrgel ametikohal: esmalt rahandusministrina, seejärel 1947. aastal peaministrina, aastatel 1948–1952 välisministrina ja aastatel 1955–1956 justiitsministrina. Temast sai peamine läbirääkija mitme olulise lepingu ja algatuse jaoks, nagu Euroopa Nõukogu, Marshalli plaan ja NATO. Kõigi nende eesmärk oli parandada koostööd lääneriikide vahel ja ühendada Euroopa. Kõige enam tuntust tõi Schumanile aga ettepanek, mida praegu tuntakse Schumani deklaratsiooni nime all ning milles ta esitas Saksamaale ja teistele Euroopa riikidele ettepaneku teha koostööd oma majandushuvide ühendamiseks. Schuman oli veendunud, et kui need huvid omavahel siduda, muutuks sõda „mitte üksnes mõeldamatuks, vaid ka materiaalses mõttes võimatuks“.

Schumani deklaratsioon

9. mail 1950 peetud kõnes, mille oli inspireerinud ja suures osas ka koostanud Jean Monnet, tegi Schuman ettepaneku viia Prantsusmaa ja Saksamaa söe- ja terasetootmine ühise ülemameti alluvusse. See organisatsioon oleks osalemiseks avatud ka teistele Euroopa riikidele.

Kõnealune koostöö tuli kavandada sellisel viisil, et Euroopa riikide vahel kujuneksid välja ühised huvid, mille tagajärg oleks järkjärguline poliitiline lõimumine kui nendevaheliste suhete rahumeelsuse tagamise tingimus: „Euroopat ei looda üleöö ega ühe hooga. Euroopa sünnib konkreetsete tegude kaudu, mis kõigepealt loovad reaalse ühtekuuluvuse. Euroopa rahvaste lähendamiseks tuleb hävitada Prantsusmaa ja Saksamaa igivana vastasseis“.

Schumani kõne ei kõlanud kurtidele kõrvadele: sellele vastasid kiiresti ja positiivselt nii Saksamaa kantsler Adenauer kui ka Madalmaade, Belgia, Itaalia ja Luksemburgi valitsused. Aasta möödudes, 18. aprillil 1951 allkirjastasid kuus asutajaliiget Pariisi lepingu. Sellega moodustati Euroopa Söe- ja Teraseühendus – Euroopa esimene riikideülene ühendus. See murrangulise tähtsusega organisatsioon sillutas teed Euroopa Majandusühendusele ja seejärel Euroopa Liidule, mida tänaseni juhivad uuenduslikud Euroopa institutsioonid, millele pandi alus 1950. aastal.

Sellega Schumani tegevus aga ei piirdunud. Ta pooldas jõuliselt veelgi suuremat lõimumist Euroopa Kaitseühenduse kaudu ning 1958. aastal sai temast praeguse Euroopa Parlamendi eelkäija esimene president. Ametist lahkudes andis parlament Schumanile tiitli Euroopa isa. 9. mail 1950 avaldatud Schumani deklaratsiooni peetakse nii tähtsaks, et see päev on nimetatud Euroopa päevaks. Ja tunnustamaks Schumani teedrajavat tööd ühinenud Euroopa nimel, on tema järgi nime saanud Brüsseli linnaosa, kus asuvad Euroopa Liidu mitme institutsiooni peakontorid.

Schuman pidamas oma kuulsat kõnet 9. mail 1950 – päeval, mida nüüd tähistatakse ELi sünnipäevana.